

Janina Kulczycka-Saloni, Danuta Knysz-Rudzka

"Naturalizm w literaturach języków europejskich"

Biuletyn Polonistyczny 23/4 (78), 137-148

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRONIKA ZAGRANICZNA

„NATURALIZM W LITERATURACH JĘZYKÓW EUROPEJSKICH”

"Naturalizm w literaturach języków europejskich" - to tom studiów komparatystycznych poświęconych naturalizmowi i pokrewnym mu prądom współczesnym, przygotowywany przez międzynarodowy zespół specjalistów w ramach działalności badawczej L'Association Internationale de Littérature Comparée, pod kierunkiem Janiny Kulczyckiej-Saloni, Haliny Suwały i Yves Chevrela. Jest to szósty tom serii noszącej tytuł "Histoire Comparée de Littératures des Langues Européennes", opracowywanej z inicjatywy l'AILC, które zainicjowało międzynarodowe prace zbiorowe o ambicjach syntez porównawczych, obejmujących wielkie prądy charakterystyczne dla literatur europejskich na przestrzeni dziejów. Syntezy te ogarniają - lub ogarniać mają - również inne dziedziny sztuki i myśli ludzkiej, urastając do rangi porównawczej historii idei, wzbogaconej o historię form artystycznych oglądanych w przekroju międzynarodowym. "Historia porównawcza literatur" obejmuje okres od roku 1400 do 1960 i wykracza poza Europę, sięgając do literatury północnoamerykańskiej i łacino-amerykańskiej oraz do literatur afrykańskich powstających w językach europejskich.

Dotychczas ukazał się drukiem tylko jeden tom serii - "Expressionism as an international literary phenomenon", pod redakcją Ulricha Weissteina z Uniwersytetu w Bloomington (USA). Okazał się on formą kompromisu pomiędzy tradycyjnym pojmowaniem literatury porównawczej, rozumianej jako suma literatur narodowych i przyjmującej wielonarodowy punkt widzenia, a jej nowatorskim

ujęciem, respektującym wyłącznie perspektywę międzynarodową i interdyscyplinarną. Tom ten, opublikowany w r. 1973, stał się podstawą do wielostronnej dyskusji na forum Komitetu Koordynacyjnego I'AILC, w której wyniku kształtowały się założenia metodologiczne dalszych tomów serii. Zdecydowano, że dążąc do odnalezienia właściwej perspektywy międzynarodowej i interdyscyplinarnej, unikać należy szeregowego porządkowania literatur narodowych poddanych monograficznemu opisowi oraz koncentrowania uwagi na jednym pisarzu i jego dziełach w obrębie literatury narodowej - nawet jeśli twórczość jego jest reprezentatywna dla omawianego zjawiska. Ustalono, że konieczne jest postawienie pytań generalnych o okres, prąd, kontekst społeczno-kulturalny, rodzaje i gatunki literackie, ujawniające się w literaturach wielu krajów. Niezbędne jest również badanie wzajemnego przenikania się literatur narodowych w perspektywie szerszej niż bilateralne oraz badanie rozprzestrzeniania się danego zjawiska literackiego również na innych kontynentach w literaturach posługujących się językami europejskimi. Postulowano też studiowanie relacji zachodzących pomiędzy literaturą a innymi dziedzinami kultury (sztuką, filozofią, myślą społeczną itp.).

Dalsze tomy serii, które znamy ze wstępnych założeń, szczególnie konspektów lub opublikowanych fragmentów, realizować mają sformułowane powyżej dezyderaty, zgłaszane na wielu spotkaniach Komitetu Koordynacyjnego. Na czele Komitetu czuwającego od 1967 r. nad całą serią stoją obecnie: przewodniczący, H.H. Remak (Bloomington), i wiceprzewodniczący, A.M. Rousseau (Aix-en-Provence). W skład Komitetu wchodzi m.in.: A. Balakian (Nowy Jork), N. Belasov (Moskwa), A. Flaker (Zagrzeb), A. Marino (Bukareszt), R. Trousson (Bruksela), J. Voisine (Paryż), R. Weimann (Berlin), U. Weisstein (Bloomington), R. Wellek (Yale). Sekretarzem Komitetu, zapewniającym sprawne cyrkulowanie informacji o postępie

prac nad wszystkimi tomami, jest G. Vajda (Budapeszt). Na kolejnych posiedzeniach Komitetu przedstawione zostały i przedyskutowane projekty poszczególnych tomów serii.

Ostatni międzynarodowy Kongres Komparatystów oraz spotkanie Komitetu Koordynującego odbyło się w Innsbrucku 18 i 19 sierpnia 1979 r. Przyjęte na nim zostały nowe zasady pracy nad "Historią porównawczą literatur w językach europejskich", wprowadzające modyfikacje do statutów zatwierdzonych na V Kongresie I'AILC w Belgradzie w 1967 r. Stwierdzają one m.in., że:

1. Nad poszczególnymi tomami czuwać mają wyznaczone ośrodki badawcze, grupy robocze badaczy z jednego sektora geograficznego lub też badacze z różnych krajów, pracujący pod kierunkiem centralnego ośrodka dyspozycyjnego. W każdym przypadku współautorzy tomu rekrutować się muszą ze środowisk o szerokim przekroju międzynarodowym. Każdy ośrodek badawczy działa pod kierunkiem redaktora odpowiedzialnego za dany tom i pomagających mu współredaktorów, zaakceptowanych przez Komitet Koordynacyjny.

2. Komitet określa podstawowe cele i ramy "Historii porównawczej", zapewnia jedność działania i ciągłość prac, przyjmuje propozycje konspektów poszczególnych tomów oraz maszynopisy tomów, proponuje niezbędne poprawki i - po konsultacjach ze specjalistami - decyduje o ostatecznym przyjęciu maszynopisu oraz wyznacza redaktora odpowiedzialnego z ramienia Komitetu, który czuwać będzie nad redakcją ostateczną danego tomu i przekazaniem go wydawcy.

3. Za swoją działalność Komitet odpowiada przed Biurem I'AILC, któremu składa dokładne raporty na kolejnych posiedzeniach Biura. Komitet zbiera się po każdym posiedzeniu Biura i dodatkowo tyle razy, ile prace tego wymagają. Żadna z jego decyzji nie może być obowiązująca, jeżeli nie zostanie zatwierdzona większością głosów w obecności co najmniej 1/3 jego członków. O sprawach budżetowych i subwencjach decyduje Komitet w oparciu

o propozycje przewodniczącego, wiceprzewodniczącego, sekretarza i skarbnika.

Dotychczas zaplanowano 10 tomów "Historii porównawczej literatury"; niektóre z nich składać się będą z dwóch, a nawet z czterech woluminów. Stan zaawansowania prac jest rozmaity. W d r u k u znajdują się następujące tomy: 1. "Symbolizm" (red. Anna Balakian), 2. "Awangarda I" (red. Jean Weisgerber), 3. "Okres przejściowy pomiędzy oświeceniem i romantyzmem III. (Poezja)" (red. György Vajda). B a r d z o z a w a n s o w a n e s ą p r a c e nad tomami: 1. "Renesans I" (red. Jean Weisgerber), 2. "Ironia romantyczna" (red. Fredrick Garber) i 3. "Historia literatur afrykańskich w językach europejskich" (red. A. Gérard). Ich publikacja przewidywana jest w ciągu roku 1980. W r o z m a i t y m s t a d i u m p r z y g o t o w a n i a , czasem nawet na etapie szczegółowych dyskusji nad konsektami, są prace poświęcone tomom kolejnym: 1. "Renesans II, III, IV", 2. "Okres przejściowy pomiędzy oświeceniem i romantyzmem I. (Ogólne wprowadzenie w epokę)", II. "Proza" (red. Jacques Voisine), IV. "Dramat" (red. Roger Bauer), 3. "Dramat romantyczny" (red. Gerald Gillespie), "Liryka romantyczna" (red. Elinor Shaffer), "Teoria i krytyka romantyzmu" (red. Ernst Behler), "Bibliografia romantyzmu" (red. Milan Dimic) oraz 4. "Naturalizm" (red. Janine Kulczycka-Saloni). N a e t a p i e w s t ę p n y c h d y s k u s j i znajdują się tomy: 1. "Literatura latyno-amerykańska", 2. "Przegląd literatury nowoczesnej" (nawiązujący do tradycji pracy P. van Tieghema z 1937 r. "Repertoire des Littératures Modernes"), 3. "Bibliografia literatury porównawczej" (nawiązująca do tradycji pracy Baldenspergera-Friedericha z 1950 r.). Natomiast tomy takie, jak "Realizm" i "Okres przejściowy pomiędzy XIX i XX wiekiem" n i e d y s p o n u j ą j e s z c z e s k o n k r e t y z o w a n y m i

p r o j e k t a m i¹.

Całość prac subwencionowana jest przez UNESCO. Fragmenty studiów oraz dyskusji na posiedzeniach Komitetu Koordynacyjnego publikowane są w prasie naukowej: w "Neuheliconie" w Budapeszcie, w "Revue de l'Université de Bruxelles" i w "Cahiers Roumains d'Études Littéraires". Ponadto Centre de Recherches d'Histoire Littéraire Comparée przy Uniwersytecie Sorbonne Nouvelle publikuje "Cahiers d'Histoire Littéraire Comparée", w których ogłaszane są studia przygotowawcze do tomu poświęconego okresowi przejściowemu pomiędzy oświeceniem i romantyzmem.

Oto przewidywana zawartość poszczególnych tomów serii:

I. "Renesans" (4 woluminy). Tom przyjmuje szerokie znaczenie terminu literatura, uwzględnia jej podłoże polityczne, ekonomiczne i społeczne. Podejmuje problematykę ewolucji języków narodowych, rozwoju książki, traktuje o tradycjach literackich i odnowie gatunków, o relacjach zachodzących pomiędzy folklorem a literaturą. Omawia przejście renesansu w barok oraz dziedzictwo renesansu w klasycyzmie, iluminizmie i racjonalizmie. Całość, już gotowa, przygotowana została w języku francuskim.

II. "Symbolizm" (2 woluminy). Tom opracowuje następujące zagadnienia: podłoże filozoficzne symbolizmu, wpływy i recepcja, odmiany symbolizmu w literaturach narodowych, związki literatury z muzyką, malarstwem, teatrem, filmem, konwencje artystyczne symbolizmu żywotne do dziś. Całość w języku angielskim.

III. "Okres przejściowy pomiędzy oświeceniem a romantyzmem" (4 woluminy). Pierwsza część obejmuje ogólne wprowadzenie w epokę, jej problematykę filozoficzną i społeczną, druga poświęcona będzie prozie, trzecia - poezji, czwarta - dramatowi. Całość w języku francuskim.

IV. "Awangardy" (2 woluminy). Pierwsza część podejmuje zagadnienia terminologiczne, bada kontekst kulturalny i społeczny,

ukazuje prekursorów literackich awangardy oraz dzieje i kierunki rozpowszechnienia się tego prądu (do roku 1960). Tom drugi analizuje tendencje estetyczne awangardy, uprawiane przez nią gatunki i techniki literackie, związki awangardy literackiej z innymi sztukami, myślą filozoficzną, naukową i techniczną. Porusza również sprawy miejsca awangardy w krytyce literackiej i nauczaniu uniwersyteckim. Całość w języku francuskim.

V. "Romantyzm" (4-5 woluminów). Pierwsza część poświęcona będzie teorii i krytyce literackiej romantyzmu, pozostałe - kolejno - poezji, prozie, dramатовi i ironii romantycznej. Ostatnie jest już w stadium bardzo zaawansowanym, inne - na etapie dyskusji nad konspektami.

VI. "Naturalizm" (1 lub 2 woluminy). Całość na etapie dyskusji nad kolejnymi wersjami konspektu, przedstawianymi na posiedzeniach Komitetu Koordynacyjnego w Bloomington, Londynie i Weimerze. Dobrano już pierwszą listę współautorów, którzy spotkali się na konferencji w Warszawie 5-6 października 1979 r. celem dokładnego omówienia i zmodyfikowania konspektu oraz ustalenia dalszego trybu pracy. Całość opracowana będzie w języku francuskim.

VII. "Historia literatur afrykańskich w językach europejskich". Tom uwzględni literatury Afryki północnej i Czarnej Afryki, badając je według stref językowych i według kryterium podziału na literatury pozostające pod wpływami Europy zachodniej i wyrażające świadomość afrykańskich odrębności narodowych i kulturalnych. Niektóre studie były już publikowane.

VIII. "Realizm" - projekt jeszcze nie skonkretyzowany.

IX. "Okres przejściowy między XIX i XX wiekiem" - projekt jeszcze nie gotowy.

X. "Historia literatur latyno-amerykańskich" (4 woluminy) - wstępne dyskusje nad projektem.

Serię uzupełniają wymienione powyżej zaprojektowane tomy "Przeglądu literatury narodowej" i "Bibliografii literatury porównawczej".

Dzieje tomu VI - "Naturalizm i pokrewne mu prądy współczesne", sięgają jeszcze roku 1976 i wstępnych rozmów przeprowadzonych w Paryżu przez prof. J. Voisine'a z prof. J. Kulczycką-Saloni, kiedy to zaproponowano polskim komparatystom zajęcie się pracami przygotowawczymi, zwerbowanie współautorów i zredagowanie książki o naturalizmie. W 1977 r. komparatyści wystąpili oficjalnie z inicjatywą przygotowania tej publikacji w ramach prac Komisji Komparatystycznej Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej Polskiej Akademii Nauk, działając z upoważnienia I'AILC. W skład Komisji Komitetu Nauk weszli: E. Jankowski, J. Detko, J. Kulczycka-Saloni, H. Markiewicz, H. Suwała. Roboczy projekt konspektu tomu, opracowany przez zespół polski, przedyskutowany został na posiedzeniu Komitetu Koordynacyjnego w kwietniu 1977 r. w Bloomington i w maju 1977 r. na polsko-francuskim kolokwium poświęconym powieści naturalistycznej, z udziałem prof. H. Mitteranda. Zgodnie z wnioskami z tych dyskusji oraz propozycjami zawartymi w recenzji H.H. Remaka opracowana została nowa wersja konspektu, przedstawiona na posiedzeniu Komitetu w Londynie w grudniu 1977 r. Kolejne warianty projektu były wynikiem dyskusji londyńskiej, spotkanie w Weimarze w grudniu 1978 r., recenzji prof. Y. Chevrela z Nantes oraz konsultacji przeprowadzonych z zolistami francuskimi w czasie Kolokwium w Limoges w czerwcu 1979 r. Na spotkaniu autorów tomu w październiku 1979 r. przedyskutowano bardzo wnikliwie roboczą wersję ostateczną i wprowadzono poprawki, dotyczące głównie przegrupowanie pewnych partii materiału. Po poprawkach konspekt, który zostanie rozesłany autorom do akceptacji, stanie się podstawą sporządzenia szczegółowej siatki badawczej.

W ciągu dwóch pierwszych lat pracy zespołu polskiego oraz jego konsultantów i współpracowników z różnych krajów główny wysiłek koncentrował się na nawiązaniu kontaktu z badaczami, którzy staliby się autorami materiałów dokumentacyjnych i współautorami artykułów syntetycznych, opracowywanych na podstawie dokumentacji zebranej w obrębie literatur narodowych. Kolejne wersje konspektu wskazują wyraźnie na dążenie do osiągnięcia perspektywy międzynarodowej i interdyscyplinarnej, będącej podstawowym założeniem metodologicznym wszystkich tomów serii.

Tytułem przykładu przedstawić pragniemy dokładniej założenia publikacji poświęconej renesansowi i okresowi przejściowemu pomiędzy oświeceniem i romantyzmem, które stać się powinny, zdaniem Komitetu Koordynacyjnego, ważnym układem odniesienia dla założeń metodologicznych pozostałych tomów.

Jak już zostało wspomniane przy charakterystyce całości serii, tom "Renesans" postuluje szerokie rozumienie literatury jako piśmiennictwa, odrzucając badania poprzez rodzaje literackie, kraje i indywidualności twórcze - na rzecz badania historii idei, opartej na historii faktów politycznych oraz historii rozwoju ekonomicznego i społecznego. Uwzględniona zostaje głównie perspektywa epoki, wzbogacona o nowoczesną historiografię. Cztery woluminy układają się w cyklu chronologicznym: 1. Pojawienie się nowego sposobu myślenia (1400-1480), 2. Apogeum renesansu w Europie (1480-1520), 3. Dojrzałość i odmiany (1520-1560), 4. Kryzys i nowy rozkwit (1560-1620). Ale ta zasada chronologii w dość elastyczny sposób traktowana jest w obrębie poszczególnych tomów, uwzględnia się bowiem ewolucję idei renesansu, przebiegającą odmiennie w poszczególnych krajach i kształtującą się różnorodnie na różnych obszarach językowych. Dlatego też ci sami twórcy pojawiają się w różnych miejscach tomu. Pewne rozdziały opracowywane są przez kilku autorów, natomiast podrozdziały,

obejmujące jeden krąg problemowy, zawsze przez jednego autora. Redaktorzy decydują o proporcjach materiałów i znaczeniu, jakie nada się poszczególnym twórcom i ich dziełom. Przewiduje się zaopatrzenie tomu w indeks osobowy i rzeczowy oraz obszerną bibliografią krytyczną. Tom "Renesans" respektuje więc priorytet pytań generalnych, stawianych wobec poszczególnych literatur o tyle tylko, o ile dysponują one wkładem znaczącym dla rozwoju całego prądu umysłowego w Europie. Zakłada również możliwość częściowego przynajmniej przestrzegania zasady indywidualnego autorstwa fragmentów książki.

Idea syntezy i pracy zbiorowej posunięta została jeszcze dalej w bardzo już zaawansowanych przygotowaniach do tomu "Okres przejściowy między oświeceniem i romantyzmem (1760-1820)", w którym przyjęto założenie dwustopniowości opracowania. Pierwszym etapem pracy jest zebranie materiałów dotyczących literatur narodowych, według stale tego samego, powtarzanego schematu problemów. Ta dokumentacja, przygotowana przez specjalistów poszczególnych sektorów narodowych, na drugim etapie działań staje się przedmiotem analizy i opracowania syntetycznego, dążącego do uzyskania ogólnej perspektywy międzynarodowej. Zadanie to należy do redaktorów odpowiedzialnych za poszczególne rozdziały, a nawet za tematy w obrębie tych rozdziałów. Wstęp G. Vajdy do gotowego już i znajdującego się w druku tomu poświęconego "Poezji" przynosi miodrajne uzasadnienie takiej postawy badawczej i takiej organizacji pracy zespołowej. Dzięki nim właśnie "Historia porównawcza literatur" ma szansę stać się rzeczywistym rezultatem działań kolektywnych i współpracy w skali międzynarodowej, unikając niebezpieczeństwa, o którym tak często mówi się na posiedzeniach Komitetu Koordynacyjnego - niebezpieczeństwa mechanicznego zestawiania i szeregowania wielorekich informacji szczegółowych o różnych literaturach narodowych. W konsekwencji

przyjętej zasady dwustopniowego działania: zbierania materiałów dokumentacyjnych w przekroju narodowym i syntetyzowania ich w przekroju międzynarodowym, tom poświęcony poezji oświeceniowej składa się z części ogólnej, ukazującej różnorodne aspekty poezji europejskiej tego okresu, i części analitycznej, dokumentacyjnej, która dostarcza bazy faktograficznej dla rozdziałów syntetyzujących. Zespół redagujący tom oświeceniowy stosuje również metodę pisania szkiców wstępnych, ogarniających poszczególne grupy problemów, poszczególne rozdziały i podrozdziały. Szkice te publikowane są w "Cahiers d'Histoire Littéraire Comparée", stanowiąc pierwszą wersję fragmentu przygotowywanej książki.

Projekt tomu "Naturalizm" nawiązuje do sformułowanych powyżej założeń metodologicznych, zakłada również działalność dwustopniową, kieruje się dążeniem do utrzymania perspektywy międzynarodowej, uzyskanej na drodze syntezy przekrojowej i kontrastywnej monograficznych dokumentacji dotyczących literatur narodowych. Jak już powiedziano powyżej, warszawskie październikowe (1979 r.) spotkanie badaczy, którzy zgłosili udział w pracach przygotowawczych i autorskich, poświęcone było w głównej mierze ostatecznemu opracowaniu konspektu, ustaleniu zasad współpracy ekip przygotowujących dokumentacje narodowe oraz sporządzeniu kalendarza prac. Na konferencję przybyło dziesięciu badaczy zagadnień naturalizmu z Francji, Belgii, NRD, Kanady i Brazylii, obecni też byli przedstawiciele środowisk polonistycznych i romanistycznych w Polsce. Gospodarze przygotowali dwa referaty: dr Danuta Knysz-Rudzka zreferowała aktualny stan prac przygotowawczych tomu "Naturalizm", przedłożyła słuchaczom roboczą wersję konspektu książki i zaproponowała wstępnie technikę współpracy; prof. Janina Kulczycka-Saloni przedstawiła syntezę polskiego naturalizmu, zrealizowaną w oparciu o schemat

pytań konspektu i będącą próbną wersją pierwszego etapu prac - dokumentacji sporządzonej dla literatury narodowej, stanowiącej w zamierzeniu materiał tylko do dalszych przekrojów syntetycznych.

W wyniku dwudniowych dyskusji i ustaleń przyjęto modyfikację konspektu zgodnie z propozycjami przyjętymi w czasie obrad. Zespół polski zobowiązał się dokonać ostatecznej redakcji konspektu, który rozesłany zostanie autorom do akceptacji. Zdecydowano, że tom "Naturalizm" składać się powinien z dwóch woluminów, przy czym ostateczna repartycja materiałów dokonana zostanie na dalszym etapie pracy. Postanowiono, że zgodnie z konspektem przygotowany zostanie szczegółowy zestaw pytań badawczych, sformułowany przez Komitet Redakcyjny tomu i zaakceptowany przez autorów. Punktem wyjścia do opracowania książki stanie się dokumentacja opracowana według zestawu pytań badawczych w ramach literatur narodowych. Nad jej przygotowaniem czuwać będą redaktorzy odpowiedzialni za poszczególne sektory narodowe, których wyboru dokonano w toku obrad. Ustalono, że kolejnym etapem pracy będzie wyznaczenie ekip przygotowujących poszczególne tematy w przekroju międzynarodowym i wybór redaktorów odpowiedzialnych za te tematy.

Uczestnicy konferencji uzgodnili, że całość prac nad tomem "Naturalizm" nie może trwać dłużej niż 5 lat: przygotowanie szczegółowego zestawu pytań badawczych zająć powinno ok. 6 miesięcy; propozycja zestawu, rozesłana współautorom, poddana dyskusjom i poprawkom, powrócić powinna w ciągu następnych 6 miesięcy w formie gotowego, obowiązującego wszystkich autorów kwestionariusza, według którego sporządzona zostanie dokumentacja narodowa; dalsze dwa lata przewiduje się na opracowanie dokumentacji narodowych; w r. 1982 zostaną one przekazane redaktorom odpowiedzialnym za tematy w przekrojach międzynarodowych; wyboru

tych redaktorów dokonane się w latach 1982-1983. Przewiduje się, że do r. 1985 ukończone będą teksty syntetyczne i zredagowana całość książki, której maszynopis zostanie przedstawiony do akceptacji Komitetowi Koordynującemu.

Zgodnie z sugestiami i ustaleniami dyskusji w dniach 5-6 X 1979 r. polski zespół redakcyjny tomu "Naturalizm" sformułował propozycję ostatecznej wersji konspektu, która będzie rozesłana autorom do poprawek i akceptacji.

¹ Dane niniejsze oparte zostały na dokumentacji Komitetu Koordynacyjnego z kwietnia 1979 r., przekazanej do Polski przez H.H. Remeka w czerwcu 1979 r.

Prof. dr Janina Kulczycka-Saloni

Dr Danuta Knysz-Rudzka

SPOTKANIA FRANCUSKO-POLSKIE

W dniach 21-22 listopada 1979 r. odbyła się w Instytucie Badań Literackich konferencja polsko-francuska poświęcona problematyce socjologii literatury, a w szczególności - zagadnieniom komunikacji literackiej i poetyce dzieła literackiego.

Było to już drugie tego typu spotkanie. Pierwsze, zorganizowane w roku poprzednim przez Institut National d'Études Slaves w Paryżu (1-2 grudnia 1978), dotyczyło teorii literatury i metodologii badań literackich. Wygłoszone wówczas referaty oraz dyskusje skupiały się m.in. nad takimi zagadnieniami, jak: krytyka literacka, mitokrytyka, lektura jako akt komunikacji, stan badań w dziedzinie semiologii literackiej. W spotkaniu paryskim ze strony polskiej bezpośrednio wzięli udział: prof. prof. M.R.